

**Житомирський державний педагогічний університет імені
Івана Франка**

**Факультет підготовки вчителів
початкових класів**

**Управління освіти і науки Житомирської обласної державної
адміністрації**

**Житомирський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти**

**ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ОСВІТИ ТА
РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ
ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ**

**Збірник матеріалів міжрегіональної
науково-практичної конференції**

23-24 квітня 2003 року

ЖИТОМИР - 2003

Пелешок Е.Х., Шевчук Т.О. Формування особистості дитини в молодшому шкільному віці	90
Підлужна Г.В. Наступність і перспективність у роботі з дитячою книжкою в період навчання грамоти	94

СЕКЦІЯ 7: Перспективні напрямки удосконалення музично-педагогічної освіти (вища, середня освіта, дошкільне навчання і виховання)

Економова Е.К. Реалізація індивідуального підходу до формування особистості студента-вокаліста у процесі взаємодії з концертмейстером.....	97
Гриневич Т.В., Бронвицька С.В. Деякі аспекти музично-чуттєвого сприйняття в духовній музиці.....	103
Плюшник Є.В. Наступність в оркестричному вихованні: ясла – дитячий садок – початкова школа.....	106
Моїсєєва М.А. Фахова підготовка вчителя музики як чинник його естетичного впливу на учнів.....	109
Бочковський І.П., Ямчинський П.П. Розвиток вокально-хорових навичок учнів початкових класів.....	115
Бочковський І.П., Неретін В.О., Ямчинський П.П. Музично-виховна робота в оздоровчих таборах.....	117
Тітов С.І. Музична творча діяльність та її вплив на музичний розвиток дітей.....	119
Олійник І. В. Розвиток емоційної сфери молодших школярів засобами музики	121
Смолко О.В. Художньо-творчий розвиток молодших школярів	123

СЕКЦІЯ 8: Формування особистості дітей шкільного віку та учнівської молоді засобами фізичного виховання

Ахметов Р.Ф. Перебудова особистості у процесі здійснення діалектики наступності фізичного виховання середньої та вищої школи	125
Нябоков Ю.А. Роль фізичної культури у розвитку особистості учня	127
Погребенник Л.І., Марчук В.М. Планування засобів виховання фізичних здібностей у різні періоди вікового розвитку	131
Марчук В.М., Погребенник Л.І. Пробудження і розвиток інтересу до фізичної культури у школярів молодших класів	135
Кутек Т.Б., Грибан Г.П. Через формування мотивації фізкультурно-оздоровчої діяльності до зміцнення та збереження здоров'я молоді.....	140
Май Т.В. Здоров'я дітей – здоров'я нації	144
Янковенко О. Рухлива гра як засіб розвитку особистості дитини	152
Богиніч О.Л. Заняття з фізичної культури на повітрі – вагома знахідка оздоровлення дітей	154
Чернікова Г.А. Оздоровчі мовно-ритмічні вправи на уроках у початкових класах	161

РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

Педагогічна діяльність не створює матеріальних цінностей, а творить найголовнішу суспільну цінність - людину нового покоління. Людину - особистість, яка буде вирощувати хліб, будувати, лікувати, виховувати, творити науку, розвивати культуру...

Формується та розвивається особистість тільки в процесі пізнання та прилучення до загальнолюдської культури.

Фізична культура як частина загальної культури має багато складових. Це - знання людини про свої фізичні можливості та методи їх удосконалення, уміння практично виконувати фізичні вправи у різних умовах, створення сприятливих умов для реалізації фізичних можливостей людини за допомогою змагальної діяльності; це - оздоровлення та виховання морально-вольових якостей; це - створення та удосконалення спеціальних засобів і методів спрямованого виховання, розвитку та відновлення фізичної і інтелектуальної дієздатності людини [4]. Тому-то фізична культура включає в себе такі поняття як фізичне виховання, фізична підготовка і спорт, які в сукупності повинні забезпечувати гармонійне виховання особистості.

Найголовнішою ланкою в системі виховання особистості є школа. Школа, в першу чергу, повинна створити найсприятливіші умови для всебічного (гармонійного) психічного та фізичного виховання учня.

По результатам багаторічних досліджень (спостереження, бесіди, анкетування, аналіз наукових публікацій) мною виділені такі головні причини, які ускладнюють реалізацію завдання підвищення загального рівня культури учнів, гармонізації виховання:

- *недоліки у професійній підготовці вчительських кадрів (недостатній просвітницький рівень викладання фізичної культури як педагогічної*

- дисципліни у вищих педагогічних навчальних закладах; орієнтація всіх навчальних закладів, які готують спеціалістів з фізичної культури на спорт вищих досягнень; недостатня методична підготовка);
- відсутність обґрунтованих, конкретних критеріїв оцінки педагогічної діяльності вчителя (в т.ч. вчителя фізичної культури);
  - недооцінка шкільними пед.колективами різних форм роботи по фізичному вихованню учнів, відсутність у вчителів-предметників професійної компетенції в питаннях гармонійного виховання особистості;
  - домінуюча орієнтація вчителів лише на кількісні показники навчальної діяльності без врахування цілісного гармонійного розвитку духовної і фізичної культури учня;
  - слабовиражений світоглядський аспект занять, не здійснюючий помітного впливу на формування цінносних орієнтацій, настанов, переконань, способу життя учнів;
  - незабезпеченість переростання процесу виховання у самовиховання та самовдосконалення, низький рівень самоорганізації та самоуправління під час фізкультурно-спортивної діяльності;
  - участі більшості учнів у заходах (в т.ч. спортивних змаганнях) в основному, за рахунок адміністративного впливу, а не в результаті формування потреби систематично перевіряти та оцінювати себе, свої можливості, отримуючи від цього і фізичне, і психологічне задоволення;
  - недостатня освідченість батьків учнів у питаннях виховання норм культури, формування звички ведення здорового способу життя;
  - відсутність у більшості навчальних закладів необхідних матеріально-технічних умов, які повинні забезпечити культурне середовище для формування особистості.

Як результат фізична культура для більшості учнів ще не стає особистою цінністю, рівень їх освідченості у цій сфері залишається дуже низьким. В останні

роки цю ситуацію ускладнює погіршення матеріального положення більшості сімей. Тоді як на думку багатьох вчених — фізичне виховання є важливою формою соціального впливу на біологічний розвиток і духовне формування особистості [1, 3,6].

Процес формування фізкультурно-активної особистості передбачає: задоволення суспільних та особистих інтересів, мотивовану активізацію споживання розвиваючо-оздоровлювальних послуг, врахування емоційного, інтелектуального та вольового компонентів діяльності, індивідуально-психологічних особливостей; розширення інформаційно-пізнавальної та комунікативно-керівної функцій діяльності, забезпечуючих процеси самопізнання, самоуправління, нормативної саморегуляції поведінки та діяльності особистості.[1]

Реалізація таких завдань у фізичному вихованні повинна опиратися на головні дидактичні принципи.

Принцип цілісності, визначаючий такий рівень організації навчально-виховного процесу, під час якого стимулюється активний розвиток особистості учня в цілому. Забезпечується єдність духовного та фізичного розвитку, взаємозв'язок і взаємодія усіх напрямків виховання.

Принцип гуманізації, обумовлюючий увагу до особистості кожного учня; направляючий на оздоровлення середовища та умов в яких живе, вчиться і відпочиває школяр; орієнтуючий на здоровий спосіб життя, розвиток моральних якостей.[5]

Принцип диференціації та індивідуалізації, створюючий умови для більш повного розвитку та проявлення здібностей і можливостей учнів з врахуванням їх особистих, психо-фізіологічних та фізичних особливостей, інтересів, потреб.

Принцип безперервності та наступності передбачає систематичну та цілеспрямовану діяльність по формуванню фізичної культури особистості учня на всіх етапах навчання у школі. [6]

На кожній сходинці шкільної освіти фізична культура особистості послідовно

збагачується новим змістом та відносинами, здобуває нові якості, зберігаючи головні елементи цілого. Цим самим здійснюється загальнопедагогічний принцип наступності у розвитку та становленні фізичної культури особистості.

Все це вимагає осмисленої перебудови фізкультурної освіти. Потрібно готувати спеціалістів-педагогів до системного мислення і такого викладання дисципліни, щоб учні оволодівали усвідомленими знаннями з фізичної культури.[3] Для цього необхідно перебудовувати особисту позицію майбутнього спеціаліста, так формувати систему його професійних знань та умінь, щоб кожна навчальна дисципліна, яка викладається у вузі формувалась у свідомості студента як засіб вирішення головного завдання майбутньої професійно-педагогічної діяльності - виховання особистості.

Школа завжди і всюди була і буде носієм та продовжувачем культури - інтелектуальної, технічної, суспільної, фізичної... - культура являється найголовнішою рушійною силою соціального прогресу. Школа не може бути просто місцем роботи. Це місце, де відбувається формування особистості і не тільки особистості учня, а і особистості вчителя.

Вчитель повинен розуміти ту відповідальність, яку покладає на нього його професія, постійно пам'ятати про те, який вплив матимуть на дітей його слова та вчинки.[7] Тому-то, якщо людина вибрала професію вчителя, то вона повинна оволодіти здібністю об'єктивно самооцінювати себе за допомогою самоаналізу своїх позитивних якостей та недоліків. Постійно працювати над своєю самоосвітою та самовдосконаленням. Відмовитись від шкідливих звичок, від непривабливих манер поведінки, від звички дратуватися із-за дрібниць і багато-багато ще від чого, що заважає і працювати, і жити. Педагог повинен сам бути особистістю, бо тільки особистість може виховати особистість.

Література:

1. Давиденко Д.И., Касимира Андухар А.Х., Ананьев В.А., Петленко В.П., Половников П.В., Приймаков А.А., Мозжухин А.С., Филиппов М.М. Физическая культура. Теоретический курс Уч.пособие. СПб.НИИ Химии,

СПб.ГУ, 1999. - 71 с.

2. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник "Наука" 1975 - 285с.
3. Маслов В.И., Зволинская Н.Н. Высшее физкультурное образование; сегодня и завтра. "Теор.и практ.физ.культ."1990 №12 - 2-10с.
4. Набоков Ю.А. Фізична культура як навчальна дисципліна у вищих навчальних закладах. Навч.поібник. Теоретичні питання з фізичного виховання у процесі підготовки студентів педагогічного університету. Житомир. Поліграф.центр ЖДПУ, 2002 - 4-28с.
5. Набоков Ю.А. Принципи організації оздоровчої роботи та роботи з фізичного виховання дітей на радіоактивно забруднених територіях. Тези доп.наукової конф."Педагогічні основи організації літнього відпочинку дітей зони радіологічного контролю". Житомир 1996 - с.18-20.
6. Набоков Ю.А. Принципи цілісного підходу до планування навчальної роботи з фізичного виховання у початковій школі. Мат.наукової конф."І.Огієнко й утвердження гуманітарної науки та освіти в Україні. Житомир 1997 — с. 62.
7. Павлова Л.П. Искусство быть учителем."Физическая культура в школе" 1991 №7-с.3-7.